

Skolēna kods _____

32. latviešu valodas olimpiādes darbs

7. – 8. klašu skolēniem

skolām, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmu
un latviešu valodu māca kā valsts valodu

Veiksmi darbā!

1. uzdevums. Tavā skolā notiks skolēnu konference. Izlasi ieteikumus, kā sagatavot savu uzstāšanos!

- Iekavās dotos vārdus raksti atbilstošā pavēles izteiksmes formā!
- Lieto atbilstošas pieturzīmes!

1. Ja gribi uzstāties pārliecinoši tad savlaicīgi _____ (atrast) visus nepieciešamos faktus un _____ (uzrakstīt) savas runas melnrakstu
2. Pēc kāda laika _____ (pārlasīt) melnrakstu un _____ (papildināt) to ar jaunām idejām piezīmēm vai piemēriem
3. Ja vēlies piesaistīt pusaudžu uzmanību noteikti _____ (sagatavot) interesantu vizuālo materiālu
4. Galveno domu un svarīgākās atziņas _____ (uzrakstīt) uz atsevišķām lapiņām
5. _____ (Nolasīt) sagatavoto runu uzņemot laiku
6. _____ (Veikt) runas tekstā nepieciešamos labojumus lai iekļautos paredzētajā laikā
7. _____ (Iemācīties) runu no galvas
8. _____ (Runāt) nesteidzīgi un pārliecinoši nezaudējot kontaktu ar auditoriju

Iegūti _____ punkti no 18

2.uzdevums. Atjauno dzejoli, ierakstot atbilstošu vārdu: *puķes, zāle, mākoņi, kaķi, kovārņi, pasaulē, putni, zivis, koki, velni, avoti, mellenes!* Ievēro dzejoļa ritmu!

Pēc Pētera Brūvera

Kur?

Kur _____ aug visstaltākie?

Kur _____ visbaltākie?

Kur _____ dzied visskaļāk?

Kur _____ zeļ viszaļāk?

Dzimtenē.

Kur _____ visdzidrākie?

Kur _____ visgudrākie?

Kur _____ ņaud vismīļāk?

Kur _____ peld visdziļāk?

Dzimtenē.

Kur _____ lec visellīgāk?

Kur _____ vismellīgāk?

Kur _____ zied viskošāk?

Kur _____ visdrošāk?

Dzimtenē.

Iegūti _____ punkti no 12

3.uzdevums. Izlasiet tekstu!**Kas ir Moricsala?**

Dabas mīļotājam tā ir vieta, kur, atgāžot galvu, vērties simtgadīgu liepu, priežu un ozolu galotnēs, klausīties putnos un apjaust, ka zaļo augu klājumā zem kokiem nekur nemana cilvēku kāju iemītas takas. Pavasarī ziedošo raganzālīti vai sīpoliņu zobainīti, tāpat kā retās vaboļu sugas, gan atpazīs tikai speciālists, bet odus pamanīs visi. Tik lielā pulkā kā Moricsalā to nekur citur nav.

Moricsala nav vecākais rezervāts Baltijā, bet Latvijā gan ir vecākā aizsargājamā dabas teritorija un vecākais dabas rezervāts. To ieskauj Latvijas piektā lielākā – Usmas ezera – ūdeņi. Sākotnēji Latvijas otru lielāko ezersalu kā aizsargājamu teritoriju izdalīja 1912. gadā pēc Rīgas dabas pētnieku biedrības ierosinājuma, lai aizsargātu uz Moricsalas augošo ozolu mežu, tā floru un faunu. Pirmā Latvijas dabas rezervāta statusu Moricsala ieguva 1957. gadā, kad rezervāta teritoriju arī paplašināja, ietverot tajā Luziķērtes līci, bet Lielo Alkšņu salu rezervāta teritorijā iekļāva 1977. gadā.

Moricsalas dabas rezervāta teritorija aizņem 818 ha, tajā jau vairāk nekā 100 gadu nenotiek cilvēku saimnieciskā darbība. Moricsalas unikalitāte ir nepilnus 100 hektārus lielais ozolu un liepu mežs, kurā augošie koki sasniedz pat 500 gadu vecumu. Šī ir mājvieta retām ķērpju, sūnu un kukaiņu sugām. Moricsala ir Latvijas vaboļu paradīze un arī lielākā zivjērgļu kolonijas vieta Latvijā. Rezervātā konstatētas 222 tauriņu sugas, no kurām dažas nav sastopamas nekur citur Latvijā un pat visā Baltijā.

Rezervāta uzdevums ir saglabāt nepārveidotas vēsturiski izveidojušās dabas ekosistēmas un pētīt tajās notiekošos procesus, kā arī nodrošināt izzūdošo un reto augu, sēņu, ķērpju un dzīvnieku aizsardzību. Tas nozīmē, ka rezervāta teritorijā koki aug, dabiski noveco un nogāžas. Kritušos kokus saēd kukaiņi un pēc tam sapluina mežacūkas. Moricsalas mežā netrūkst pamatīgu, sūnām un piepēm apaugušu stumbru, kas atrodas kādā no šīm stadijām. Biologiem tieši kriticalas mežā šķiet pašas vērtīgākās, jo tās nozīmē ļoti lielu dzīvības daudzveidību. Dabas pētnieki **ieš**, ka Moricsalā ir viena no Latvijā lielākajām, varbūt pat pati lielākā bioloģiskās dzīvības dažādība uz vienu laukuma vienību.

Bija laiks, kad gāršas tipa meži, kuros pārsvarā aug ozoli un oši, pletās visā mūsu zemes teritorijā, taču pamazām vien tos izcirta. Ozolu audzes Kurzemē par retumu kļuva jau 18. gadsimtā. Tikmēr Moricsalas gāršās aptuveni 70 koki ir 300 – 500 gadus veci, bet koku vidējais vecums ir ap 200 gadu. 20. gs. sākumā raženākais salā bija Makša ozols, kura apkārtmērs bija 7,4 metri, bet tajā jau tolaik iespēra zibens. Zudis arī otrs lielākais – Morica ozols. **No abiem salā nav ne celma.**

Daudzviet pie dobumaino ozolu stumbriem izlikta kukaiņu lamatas. Kukaiņi sakrīt vanniņās ar šķidrumu, un tad tos skaita un pēta entomologi. Divas vaboļu sugas Moricsalai ir unikālas, jo tās nav konstatētas nekur citur ne Latvijā, ne Baltijā. Runa ir par *Colosoma inquisitor* un *Macroleptura thoracia*. Abām pāris centimetru garajām radībām nav precīza latviska nosaukuma, tādēļ tās tautā sauc vienkārši par *kokskrējēju* un *ūsaini*.

20.gs. 30. gados salu gadā vidēji apmeklējuši ap 350 ekskursantu, bet 60. gados – pat 500. Tad biologi attapās, ka tālāk tā turpināties nevar, jo, pat kontrolējot apmeklētāju skaitu un darbību, Moricsala vienalga tika izbradāta un piemēslota. Lai cik uzmanīgs būtu apmeklētājs, aiz sevis viņš neskartajā mežā atstāj iebraudātu taku. Tāpēc 1975. gadā tūristiem tika pateikts stingrs „Nē!”, un kopš tā laika Moricsala pieejama vien zinātniskiem mērķiem.

Tagad salā lielāki demolētāji ir „viesizrādēs” iepeldējuši brieži un mežacūkas. Pēdējos gados salas dienvidu galā ir pamanīti jūras kraukļi. Kā zināms, kur tie parādās, tur augi iznīkst. Rezervāta darbinieki nav sajūsmā arī par bebriem, kas paspējuši iekārtot dažas mājas un ņemas grauzt pamatīgās apses.

Salas vienīgā būve ir Kalviņu sēta, kas kalpo kā patvērums zinātniekiem un salas uzraugiem.

(Pēc interneta materiāliem.)

Apvele tekstā minētajai informācijai atbilstošo teikuma turpinājuma burtu! Iespējamās vairākas pareizas atbildes.

1. Moricsalā var redzēt	a) simtgadīgas kļavas; b) raganzālīti; c) retas vaboles; d) ļoti daudz odu.
2. Moricsala ir	a) vecākais rezervāts Baltijā; b) vecākā aizsargājamā dabas teritorija Latvijā; c) vecākais rezervāts Latvijā; d) piektais lielākais rezervāts Latvijā.
3. Moricsalas dabas rezervāta teritorijā ietilpst	a) Latvijas lielākā ezersala; b) otra lielākā Latvijas ezersala; c) Lielā Alkšņu sala; d) visa Usmas ezera teritorija.
4. Moricsalas dabas rezervāta teritorija	a) ir gandrīz simt hektāru liela; b) aizņem astoņi simti astoņpadsmit hektāru; c) piecsimt gadu netiek apsaimniekota; d) jau simt gadu netiek apsaimniekota.
5. Moricsalā sastopami	a) jūras kraukļi; b) 222 sugu tauriņi, kuri nedzīvo nekur citur Latvijā; c) zivjērgļi; d) jūras ērgļi.
6. Lielu dzīvības daudzveidību, pēc biologu domām, rezervātā rada	a) nokritušie koki; b) mežacūkas; c) vaboles; d) saprātīga un plānota koku izciršana.
7. Vārda <i>lēš</i> sinonīmi ir	a) dibina; b) rēķina; c) uzsver; d) organizē.
8. Izteikumam „ <i>no abiem (ozoliem) salā nav ne celma</i> ” atbilst frazeoloģisms	a) kā mežā audzis; b) cik garš, tik plats; c) kā akā iekritis; d) ne miņas, ne ziņas.
9. Unikālās Moricsalas vaboles par <i>kokskrējēju</i> un <i>ūsaini</i> sauc tāpēc, ka	a) tās ir ārkārtīgi izplatītas Latvijā; b) tām nav precīza latviska nosaukuma; c) tās ir pāris centimetru garas; d) tās ķer ar lamatu palīdzību.
10. Tekstā frāze <i>tūristiem tika pateikts stingrs „Nē!”</i> nozīmē, ka	a) tūristu skaits rezervātā tiek stingri ierobežots; b) tūristi rezervātā tiek ielaisti tikai gida pavadībā; c) tūristi rezervāta teritorijā netiek ielaisti; d) par rezervāta apmeklēšanu ir jāmaksā.
11. Moricsalas rezervātam problēmas tagad rada	a) jūras ērgļi; b) bebri; c) brieži; d) mežacūkas.

Iegūti _____ punkti no 20

4. uzdevums. Iekavās dotajiem darbības vārdiem pievieno atbilstošu priedēkli un uzraksti darbības vārdus pagātnē!*ie-, pa-, uz-, sa-, no-, ne-, pār-*

1852.gadā Rīgas ielās _____(rādīties) vēl neredzēts satiksmes līdzeklis - zirgu omnibuss. Karietei līdzīgie slēgtie rati _____(vadāt) pasažierus pa tagadējo Brīvības ielu. Par vienu braucienu bija jāmaksā 10 kapeikas, bet pusi summas pasažieris _____(taupīt), ja piekrita sēdēt uz omnibusa jumta. Ziemā omnibusa riteņus _____(mainīt) pret sliecēm, un tad tas kursēja arī pāri aizsalušajai Daugavai. Kaut arī 1882.gadā omnibusam _____(rasties) konkurents - zirgu tramvajs, tas _____(glabāties) Rīgā līdz pat 20.gs. sākumam un kursēja uz tām vietām, kur zirgu tramvaju sliedes _____(sniegties), piemēram, Juglas un Ķengaraga virzienā.

Iegūti _____ punkti no 7**5. uzdevums. Uzraksti pārspriedumu *Grāmata man māca!* (Apjoms 130 – 150 vārdi)****Ievēro pārsprieduma rakstīšanas nosacījumus!**

Plānam, uzmetumam

